

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2019/20:SfU4y

Kommissionens arbetsprogram 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över dels kommissionens meddelande Hur konferensen om Europas framtid kan se ut, (COM(2020) 27), dels Europeiska kommissionens arbetsprogram 2020, (COM(2010) 37) inklusive bilagor, utifrån ett antal frågor.

Utskottet yttrar sig över kommissionens arbetsprogram med utgångspunkt i de delar som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2020 presenterades den 29 januari 2020. Utrikesutskottet har därefter gett övriga utskott möjlighet att senast den 20 februari 2020 yttra sig utifrån följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskotten att följa? (frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2020 är von der Leyen-kommissionens första årliga arbetsprogram och har underrubriken En ambitiösare union. I programmet beskriver kommissionen inledningsvis att EU under nästa år och nästa decennium har en unik möjlighet att leda omställningen till ett rättvist, klimatneutralt och digitalt EU. Enligt kommissionen är detta drivkraften bakom detta första årliga arbetsprogram som innehåller de viktigaste initiativen som kommissionen avser att ta under sitt första år. Arbetsprogrammet är uppställt kring de sex viktigaste målen i kommissionsordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer:

1. En europeisk grön giv
2. Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
3. En ekonomi för människor
4. Ett starkare Europa i världen
5. Främjande av den europeiska livsstilen
6. En ny satsning på demokrati i Europa.

Arbetsprogrammet består i sin helhet av ett meddelande och fem bilagor. I bilaga 1 listas nya initiativ som kommissionen åtar sig att genomföra före slutet av 2020. I bilaga 2 finns en förteckning som ska ses över för att uppdateras och förbättras (s.k. Refitinitiativ). I bilaga 3 redogörs för ett antal förslag

som är under behandling och som enligt kommissionen bör prioriteras i lagstiftningsprocessen. I bilaga 4 redovisas förslag som är under behandling men som ska dras tillbaka eftersom de av olika anledningar blivit inaktuella. Slutligen finns i bilaga 5 en förteckning över föråldrad lagstiftning som ska upphävas.

Socialförsäkringsutskottets beredningsområde

De frågor som rör socialförsäkringsutskottets beredningsområde återfinns främst under rubrik 3 En ekonomi för människor och under rubrik 5 Främjande av den europeiska livsstilen.

Nya initiativ

I bilaga 1 finns två förslag som rör utskottet. Det handlar om en ny pakt om migration och asyl samt om ett socialt Europa.

Vad gäller den nya pakten om migration anger kommissionen att den syftar till att höja tempot och ge ny styrka till arbetet. Vidare beskrivs att pakten kommer att ta ett helhetsgrepp över rutterna som helhet, eftersom de inre och yttre aspekterna av migration är oupplösligt förbundna med varandra. Reformen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) är och förblir en viktig del av detta helhetsgrepp, och enligt kommissionen kommer de att tillhandahålla förslag som bidrar till ett mer motståndskraftigt, mer humant och effektivare migrations- och asylsystem.

När det gäller ett socialt Europa anges i arbetsprogrammet att EU har en unik social marknadsekonomi som låter oss kombinera social rättvisa, hållbarhet och ekonomisk tillväxt. Detta bidrar till vår konkurrenskraftiga hållbarhet. Genom meddelandet om ett starkt socialt Europa för rättvisa omställningar (COM(2020) 14) inledde kommissionen en process med dialog och samråd inför en handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Prioriterade förslag

Kommissionen redogör i bilaga 3 för de förslag som är under behandling och som kommissionen anser bör prioriteras. 13 av förslagen rör utskottets område:

1. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 (Text av betydelse för EEA och Schweiz), COM(2016) 815
2. Förslag till direktiv om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i med-

- lemsstaterna (omarbetning). Ett bidrag från Europeiska kommissionen till toppmötet i Salzburg den 19–20 september 2018, COM(2018) 634
3. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (Turkiet), COM(2016) 279
  4. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (Kosovo), COM(2016) 277
  5. Förslag till förordning om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010, COM(2016) 271 och COM(2018) 633
  6. Förslag till förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av [förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat], för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning), COM(2016) 272
  7. Förslag till förordning om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning), COM(2016) 270
  8. Förslag till direktiv om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning), COM(2016) 465
  9. Förslag till förordning om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet och om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, COM(2016) 466
  10. Förslag till förordning om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU, COM(2016) 467

11. Förslag till förordning om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 516/2014, COM(2016) 468
12. Förslag till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkompetent anställning, COM(2016) 378
13. Förslag till förordning om inrättande av Asyl- och migrationsfonden, COM(2018) 471.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte identifierat något förslag som utskottet anser saknas som prioritering, eller något förslag som bör utgå. Utskottet, som koncentrerar sitt yttrande till att gälla utrikesutskottets fråga om kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning, vill framföra synpunkter på inriktningen i de pågående förhandlingarna vad gäller vissa förslag. Utskottet vill även lyfta fram vikten av att institutionerna på det sociala området respekterar den befogenhetsfördelning som fördragen slår fast. Kommande förslag får inte innebära en inskränkning i medlemsstaternas nationella kompetens.

Asyl och migration

Utskottet välkomnar kommissionens ambition att hitta en lösning vad gäller reformeringen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS). En ny pakt om migration och asyl kan vara en väg att gå och frågan måste fortsätta att vara högst prioriterad. Det är viktigt att EU tar ett helhetsgrepp om den interna och externa dimensionen av migrationsfrågor. Kontrollen över vilka som reser in över de yttre gränserna måste förbättras samtidigt som rätten att söka asyl upprätthålls. EU ska ha ett effektivt och rättssäkert gemensamt asylsystem som leder till en jämnare fördelning av asylsökande inom EU och minskar sekundära förflyttningar. Att stödja utökade ansträngningar av UNHCR och IOM i hanteringen av migrationsströmmar längs relevanta migrationsrutter är en viktig del som kan bidra till livräddande insatser, öka frivilligt återvändande samt öka möjligheterna för internationellt skydd genom vidarebosättning. Utskottet noterar att reformeringen av CEAS är en viktig del av den nya pakten. Utskottet vill därför framhålla vikten av att förhandlingarna och arbetet med att reformera CEAS inte tappar fart och att kommissionen fortsatt fokuserar på att få till stånd en lösning inom närtid som tar förhandlingarna vidare från det nuvarande låsta läget.

Utskottet noterar att kommissionens förslag till reviderat återvändanddirektiv (COM(2018) 634) är ett av de förslag som kommissionen vill prioritera i arbetsprogrammet. En väl fungerande ordning för återvändande är viktig för ett gemensamt europeiskt migrationssystem och utskottet delar kommissionens bedömning att förslaget bör prioriteras. Det är av stor vikt att få till stånd en ändamålsenlig ordning som ger ansvariga myndigheter goda förutsättningar att effektivt verkställa återvändandebeslut. En sådan ordning ska

även säkerställa att detta sker på ett rättssäkert och värdigt sätt med bibehållen respekt för grundläggande rättigheter.

Vad gäller kommissionens förslag till reviderat blåkortsdirektiv, COM(2016) 378, ser utskottet positivt på att öka möjligheterna för tredjelandsmedborgare att komma till EU för högkvalificerat arbete. Det är angeläget att tillgodose såväl nuvarande som framtida behov av högkvalificerad arbetskraft i medlemsstaterna. Det är viktigt att direktivet utformas på ett sätt som motverkar att personer som kommer till EU för att arbeta utnyttjas. Utskottet kan dock konstatera att förslaget innebär en begränsning av medlemsstaternas möjligheter att utforma en egen politik på området. Enligt utskottets mening måste det även fortsättningsvis vara möjligt att tillämpa nationella system för högkvalificerade arbetstagare vid sidan av blåkortsdirektivets bestämmelser. Medlemsstaterna ska kunna ställa krav på att tredjelandsmedborgare erbjuds anställningsvillkor i nivå med kollektivavtal eller branschpraxis för den aktuella tjänsten.

När det gäller frågan om vidarebosättning har utskottet tidigare anfört att Sverige sedan länge har prioriterat det internationella arbetet för att öka den globala ansvarsfördelningen och andra länders mottagande av kvotflyktingar. Vidarebosättning är ett väl beprövat system och det säkraste sättet för personer i behov av skydd att komma till EU på laglig väg (bet. 2018/19:SfU16). Utskottet välkomnar att vidarebosättning se som en prioriterad fråga i arbetsprogrammet.

Samordning av de sociala trygghetssystemen och ett socialt Europa

Ett förslag som kommissionen vill prioritera är förslaget om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004. Utskottet kan konstatera att bestämmelserna är en förutsättning för att den fria rörligheten ska fungera inom EU. Det är nödvändigt att bestämmelserna utvecklas och moderniseras i takt med samhällsutvecklingen samt för att passa olika typer av sociala trygghetssystem. Utskottet vill dock framföra att behoven av att genomföra förändringar av förordningen skiljer sig mellan olika typer av förmåner. Utskottet anser att en överenskommelse mellan institutionerna bör ta till vara de delar i kommissionens förslag som i sin helhet syftar till att förbättra samordningen och samtidigt respekterar det nationella självbestämmandet. Förslaget får inte innebära en inskränkning i medlemsstaternas nationella kompetens och bör varken innebära att fler förmåner omfattas av samordningsbestämmelserna eller att fler förmåner kan betalas ut vid bosättning i en annan medlemsstat.

När det gäller det nya initiativet om ett socialt Europa anger kommissionen bl.a. i sitt meddelande om ett starkt socialt Europa för rättvisa omställningar, COM(2020) 14, följande:

Våra normer för socialt skydd behöver också anpassas till de nya förhållandena i arbetslivet, de nya formerna av utsatthet och allmänhetens nya förväntningar. I flera medlemsstater har vissa egenföretagare och personer

med atypisk anställning inte tillgång till tillräckligt socialt skydd. Att genomföra rekommendationen om tillgång till socialt skydd säkerställer att alla skyddas vid arbetslöshet, sjukdom, ålderdom, invaliditet eller olycksfall i arbetet, oavsett anställningsform.

Kommissionen anger vidare i meddelandet att de under det första kvartalet 2020 kommer att lägga fram ett förslag till en ny europeisk jämställdhetsstrategi som bl.a. syftar till att minska löneskillnader och pensionskillnader mellan kvinnor och män.

Utskottet kan dela uppfattningen att socialt skydd kan skapa möjligheter i tider av bl.a. förändringar på arbetsmarknaden och att det kan leda till ökad jämlikhet, jämställdhet och ekonomisk tillväxt. Utskottet, som anser att en viss samordning inom detta politikområde kan behövas, vill dock understryka vikten av att respektera fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna. Utgångspunkten måste vara en samordning av de olika nationella systemen och arbetet måste så långt som möjligt värna och respektera väletablerade nationella system.

Stockholm den 20 februari 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Emilia Töyrä (S) och Ida Gabrielsson (V).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2020 (SD)

Paula Bieler (SD), Julia Kronlid (SD) och Jonas Andersson i Skellefteå (SD) anför:

Vad avser reformeringen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) bör prioriteringen vara att nå en överenskommelse om de förslag som handlar om att t.ex. stärka gränskontroller, samla in biometriska data och stärka Eurodac-förordningen. Det är viktigt att det kommer på plats en ny lagstiftning som säkerställer att man vet vilka som anländer till EU.